ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સીટી, હાલોલ કેમ્પ: આણંદ

૨૦૨૨-૨૩

એક વર્ષની કાર્યસિદ્ધિ

(જુલાઇ ૨૦૨૨- જૂન ૨૦૨૩)

ONE YEAR ACHIEVEMENTS

<u>ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી, હાલોલ -કેમ્પ: આણંદ</u>

સ્થાપના :

- ગુજરાત સરકારે રાજ્યની ઓર્ગેનિક નીતિ-૨૦૧૫ જાહેર કરી.
- આ જ દિશામાં આગળ વધી ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગના પ્રચાર પ્રસાર થકી ગુજરાતની ખેતીને ઉન્નત કરવાના આશયથી ગુજરાત રાજ્ય સરકારે અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૬, ૨૦૧૭ અન્વયે ગુજરાત ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી.
- ગુજરાત ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી સુધારા અધિનિયમ ૨, ૨૦૨૨ અન્વયે યુનિવર્સિટીનું નવું નામાભિકરણ “**ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી (ગુજરાત પ્રાકૃતિક -વ- સેંદ્રિય કૃષિ વિશ્વવિધ્યાલય)**” કરવામાં આવ્યું.

મહામહીમ રાજ્યપાલશ્રી આચાર્યદેવવ્રતજીની ઉપસ્થિતિમાં શિલાન્યાસ કાર્યક્રમ – હાલોલ	**મહામહીમ રાજ્યપાલશ્રી આચાર્ય દેવવ્રતજી દ્વારા વૃક્ષારોપણ- હાલોલ**

હેતુઓ :

- પ્રાકૃતિક કૃષિમાં સંસોધન, શિક્ષણ અને વિસ્તરણની કામગીરી થકી ગુજરાત રાજ્યને પ્રાકૃતિક કૃષિમય બનાવવું.

વડુ મથક: ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી, જાંબુડી ફાર્મ, હાલોલ – પંચમહાલ

હાલનું સરનામું: ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી, એટિક બિલ્ડિંગ, બોરસદ ચોકડી, આણંદ

૧) શિક્ષણ : ICAR ના ધારા ધોરણ મુજબ અનુસ્નાતક કક્ષાના અભ્યાસક્રમ MSc. (એગ્રી.) ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ શરૂ કરેલ છે.

વર્ષ	પ્રવેશ ક્ષમતા	પ્રવેશ મેળવેલ વિધાર્થીઓની સંખ્યા	અભ્યાસ પૂર્ણ કરેલ વિધાર્થીઓની સંખ્યા	ચાલુ વર્ષમાં અભ્યાસ કરતાં વિધાર્થીઓની સંખ્યા	રીમાર્ક
૨૦૨૦-૨૧	૬	૬	૬	-	-
૨૦૨૨-૨૩	૬	૬	૪	-	૨ વિધાર્થીઓએ સરકારી નોકરી મેળવેલ છે
૨૦૨૩-૨૪	૬	૬	-	૩	૨ વિધાર્થીઓએ સરકારી નોકરી મેળવેલ છે

- **પી.જી. ઓરિએન્ટશન કમ ઇન્ટરેક્શન પ્રોગ્રામ.**

- માનનીય કુલપતિશ્રીની અધ્યક્ષતામાં અનુસ્નાતક કક્ષાએ પ્રવેશ મેળવેલ વિધાર્થીઓનો પી.જી. શિક્ષકો સામે પરિચય થાય, વિધાર્થીઓનો ઉત્સાહ વધારવા તેમજ ફેકલ્ટીના મુશ્કેલીને સમજવા આયોજન કરવામાં આવી.

(૨) પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટી હસ્તગત ચાલતી સંશોધન ની કામગીરી:

જમીનના નમૂનાના પૃથ્થકરણ :

- પ્રાકૃતિક, ઓર્ગેનિક, અને રાસાયણિક ખેતી કરતાં ખેડૂતોના ખેતરની જમીનના નમૂનાઓનું પૃથ્થકરણ

ક્રમ	ઝોન	જમીનના નમૂનાઓની કુલ સંખ્યા
1.	ઉત્તર ગુજરાત	૬
2.	દક્ષિણ ગુજરાત	૫૭
3.	મધ્ય ગુજરાત	૨૯
4.	સૌરાષ્ટ્ર	૭૩
	કુલ	**૧૬૫**

રીમાર્ક : જેમાં હાલ મળેલા પૃથ્થુંકરણના આધારે તેઓની ખેતીમાં ખેડૂતના ખેતરે ખેતરની હાલની અવસ્થા બાબતે ધ્યાન દોરીએ છીએ.

આવનાર ખરીફ ૨૦૨૩માં યુનિવર્સિટીના જાંબુડી ફાર્મ ખાતે સંશોધનની કામગીરી

આવનાર ખરીફ ૨૦૨૩ પ્રાકૃતિક કૃષિમાં ખેડૂતના ખેતરે કરવામાં આવનાર અખતરા માટે બિયારણ વિતરણ :

(૩) વર્ષ દરમિયાન પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલ વિવિધ વિસ્તરણની પ્રવૃતિઓ :

ક્રમ	વિસ્તરણની પ્રવૃતિઓ	કુલ પ્રવૃતિઓ	લાભાર્થીઓ ની કુલ સંખ્યા
૧	ખેડૂત તાલીમ	૦૮	૩૦૭
૨	પ્રાકૃતિક ખેતી જાગૃતિ કાર્યક્રમ	૦૮	૨૮૯૦
૩	એક્સપોઝર વિઝીટ	૦૨	૯૮
૪	મોડેલ ડેમો સ્ટ્રેશન	૨૩	૨૩
૫	ખેડૂત શિબીર	૨૦	૧૯૭૭
૬	ખેડૂતો સાથે વેબીનાર	૧૨	૪૪૩
૭	“ગૌદાન” પ્રવૃતિઓ	૦૫	૪૪
૮	પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા	૦૭	૧૮૮૧
૯	સર્ટિફિકેટ કોર્ષ ઑન “Natural Farming”	૦૧	૧૫
૧૦	પ્રાકૃતિક કૃષિ કૌશલ્ય તાલીમ	૦૧	૩૯
૧૧	ખેડૂતના ફાર્મની મુલાકાત	૨૬	૬૪
કુલ		**૧૧૩**	**૭૮૦૩**

પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા

તારીખ	કાર્યશાળા સ્થળ	ભાગ લેનાર ખેડૂતો	માસ્ટર્સ ટ્રેનર્સ	સમાવિષ્ટ જિલ્લા	વિશેષ ઉપસ્થિતિ
૨૩, ૨૪ નવેમ્બર ૨૦૨૨	ગાંધીનગર	૧૦૩	૭૦	મહેસાણા પાટણ બનાસકાંઠા અરવલ્લી ગાંધીનગર અમદાવાદ સાબરકાંઠા	- મહામહિમ રાજ્યપાલશ્રી ગુજરાત રાજ્ય, આચાર્ય દેવવ્રતજી - ડો. બલજીતસિંહ સહરન(સિનિયર સાઇન્ટિસ્ટ,માઇક્રોબાયોલોજી એચ.એ.યુ., હિસાર) - શ્રી એચ. કે. વઢવાનીયા આઈ. એ. એસ.(રાજ્ય નોડલ અધિકારી, આત્મા) - પ્રો. ડો. જે. જે. વોરા (કુલપતિશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ઉતર ગુજરાત યુનિવર્સિટી) - શ્રી ડી. જી. પટેલ આઈ. એ. એસ. (ઓ. એસ. ડી. પ્રાકૃતિક કૃષિ) - ડો. કે. જી. મહેતા - શ્રી પ્રફુલભાઈ સેંજલિયા - ડો. રમેશભાઈ સાવલિયા નિવૃત મદદનીશ પશુપાલન નિયામક, જુનાગઢ
૭, ૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૩	નવસારી	૧૫૦	૮૧	નવસારી સુરત ડાંગ તાપી	- ડો. ઝેડ.પી.પટેલ (માનનીય કુલપતિશ્રી ન.કૃ.યુ. નવસારી) - શ્રી ડી. જી. પટેલ આઈ.

				બનાસકાંઠા ભરૂચ વલસાડ પાટણ	એ. એસ. (ઓ. એસ. ડી.) પ્રાકૃતિક કૃષિ,ગાંધીનગર - ડો. આર. એમ. નાયક (આચાર્યશ્રી એન. એમ. કોલેજ ઓફ એગ્રિકલ્ચર) - ડો. રમેશભાઈ સાવલિયા નિવૃત મદદનીશ પશુપાલન નિયામક, જુનાગઢ
૧૧,૧૨,૧૩ માર્ચ, ૨૦૨૩	જુનાગઢ	૩૪૭	૨૧૪	બોટાદ ભાવનગર દેવભૂમિ દ્વારકા જામનગર જુનાગઢ પોરબંદર બોટાદ રાજકોટ સુરેન્દ્રનગર અમરેલી ગીરસોમનાથ મોરબી	- મહામહિમ રાજ્યપાલશ્રી ગુજરાત રાજ્ય, આચાર્ય દેવવ્રતજી - ડો. વી. પી. ચોવટિયા (કુલપતિશ્રી જુ. કૃ. યુ.) - ડો. એ. આર. પાઠક (પૂર્વ કુલપતિશ્રી જુ. કૃ. યુ.) - ડો. ડી. જી. પટેલ (આઈ. એ. એસ. ઓ. એસ. ડી.) - શ્રી પ્રફુલભાઈ સેંજલિયા - ડો. રમેશભાઈ સાવલિયા નિવૃત મદદનીશ પશુપાલન નિયામક, જુનાગઢ
૩,૪ ૫ એપ્રિલ ૨૦૨૩	આણંદ	૭૩૧	૩૫૯	આણંદ અમદાવાદ અમરેલી કચ્છ ખેડા ગાંધીનગર	- મહામહિમ રાજ્યપાલશ્રી ગુજરાત રાજ્ય, આચાર્ય દેવવ્રતજી - ડો. કે. બી. કથીરિયા (માન. કુલપતિશ્રી આ.કૃ.યુ., આણંદ)

				છોટાઉદેપૂર જામનગર જુનાગઢ દાહોદ દેવભૂમિ દ્વારકા નર્મદા નવસારી પંચમહાલ પાટણ બંસકાંઠા બોટાદ ભરૂચ મહીસાગર ભાવનગર મોરબી વડોદરા સાબરકાંઠા સુરેન્દ્રનગર સુરત	- ડો. એચ. બી. પટેલ (વિસ્તરણ શિક્ષણ નિયામકશ્રી, આ.કૃ.યુ., આણંદ) - ડો. એમ. કે. ઝાલા (સંશોધન નિયામકશ્રી, આ.કૃ.યુ., આણંદ) - ડો. વાય. એમ. શુક્લા (આચાર્યશ્રી અને વિધ્યાશાખાધ્યક્ષશ્રી, આ.કૃ.યુ., આણંદ) - શ્રી પ્રફુલભાઈ સેંજલિયા (પ્રાકૃતિક કૃષિ સંયોજક) - શ્રી એ. ડી. પટેલ (ઓ. એસ. ડી., કુલસચિવશ્રી ગુ.ને.ફા.ઓ.એ.યુ., હાલોલ કેમ્પ., આણંદ) - શ્રી પી. બી. ખીસ્તરીયા (ડેપ્યુટી ડાઇરેક્ટર, આત્મા પ્રોજેક્ટ, ગાંધીનગર) - ડો. બલજીતસિંહ સાહરન (સિનિયર સાઇન્ટિસ્ટ,માઇક્રોબાયોલોજી એચ.એ.યુ., હિસાર) - ડો. રમેશભાઈ સાવલિયા નિવૃત મદદનીશ પશુપાલન નિયામક, જુનાગઢ
૨૫, ૨૬, ૨૭	આણંદ	૩૩૬	૨૨૪	આણંદ	- ડો. રમેશભાઈ સાવલિયા

એપ્રિલ ૨૦૨૩				અમદાવાદ અમરેલી ખેડા ગાંધીનગર છોટાઉદેપુર જુનાગઢ દાહોદ ભરૂચ પંચમહાલ મહીસાગર મહેસાણા મોરબી વડોદરા સુરેન્દ્રનગર	નિવૃત મદદનીશ પશુપાલન નિયામક, જુનાગઢ - પ્રોજેક્ટ ડાઇરેક્ટર આત્મા, ખેડા, નર્મદા, પંચમહાલ, દાહોદ, મહીસાગર, સુરેન્દ્રનગર
૨૭, ૨૮ એપ્રિલ, ૨૦૨૩	નવસારી	૧૧૯	૧૧૦	સુરત તાપી વલસાડ ડાંગ નવસારી	
૨૯ એપ્રિલ, ૨૦૨૩	કચ્છ	૩૮	૧૭	કચ્છ	
૨ મે, ૨૦૨૩	કચ્છ	૧૨	૧૦	કચ્છ	
		કુલ = ૧૮૩૬	**૧૦૮૫**		

પ્રાકૃતિક પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા – ગાંધીનગર

પ્રાકૃતિક પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા – નવસારી

પ્રાકૃતિક પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા – આણંદ

પ્રેરણા પ્રવાસ :

ગુજરાત રાજ્ય બહારના તેમજ રાજ્ય અંદર અને જિલ્લામાં ખેડૂતો દ્વારા અપનાવવામાં આવતી પ્રાકૃતિક ખેતી પધ્ધતિને પ્રત્યક્ષ નિહાળી જાણકારી મેળવે અને પોતાની ખેતીમાં પ્રાકૃતિક ખેતીના ખૂટતા આયમો અપનાવી સાચી દિશામાં આગળ વધે તે હેતુ થી ગુજરાત નેચરલ-ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી દ્વારા નીચેની વિગતે પ્રેરણા પ્રવાસનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

નવસારી જિલ્લાના પ્રાકૃતિક ખેતી કરતાં ૬૫ જેટલા મહિલા ખેડૂતોને ગુરુકુલ કુરુક્ષેત્ર (હરિયાણા) અને ડૉ.વાય. એસ. પરમાર યુનિવર્સિટી ઓફ હોર્ટીકલ્ચર એન્ડ ફોરેસ્ટ્રી નૌની, સોલનની પ્રેરણા પ્રવાસ ગુજરાત નેચરલ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટી દ્વારા તારીખ ૧૯ થી ૨૫ સપ્ટેમ્બરના રોજ યોજવામાં આવ્યો હતો. આ દરમિયાન મહિલા ખેડૂતોએ પ્રાકૃતિક ખેતીના પાંચ સિધ્ધાંતો બરાબર સમજ્યા અને પ્રાકૃતિક ખેતીના મોડેલ ફાર્મની મુલાકાત લઈ તેમણે વૈજ્ઞાનિક ઢબે સમજ્યું.

પ્રેરણા પ્રવાસ - ગુરુકુલ કુરુક્ષેત્ર, પ્રાકૃતિક ખેતીના મોડેલ ફાર્મની મુલાકાત

પ્રાકૃતિક કૃષિ સર્ટિફિકેટ કોર્સ બેઝીક, ઇન્ટરમીડીએટ અને એડવાંન્સ

તાલીમ	તારીખ	મુલાકાત સ્થળ	લાભાર્થી ખેડૂતો	જિલ્લાનો સમાવેશ	રીમાર્કસ
બેઝિક	૧૪ થી ૧૮, નવેમ્બર ૨૦૨૨	ગીરી ફાર્મ, નરસંડા	૨૭	દાહોદ, ભાવનગર, નર્મદા,	પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રમાણપત્ર તાલીમ નું આયોજન અનિકેત

ઇન્ટરમીડીએટ	૨૦ થી ૨૪, ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩	પ્રાકૃતિક ફાર્મ, ઓલપાડ અને સંકલિત ખેતી પધ્ધતિ, સોલધરા	૧૫	તાપી, સુરત, જુનાગઢ	ફાર્મર્સ હોસ્ટેલ, બોરસદ ચોકડી, આણંદ ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું.
એડવાંન્સ	૩ થી ૭, જુલાઇ ૨૦૨૩	બંસી ગીર ગૌશાળા, અમદાવાદ	૧૫		

પ્રાકૃતિક કૃષિ સર્ટિફિકેટ કોર્સ બેઝીક, ઇન્ટરમીડીએટ અને એડવાંન્સ

પ્રાકૃતિક કૃષિના ઋષિ પૂજ્યશ્રી ભાસ્કરદાદા સાવેજીની શતાબ્દી નિમિતે વિચાર ગોષ્ઠી કાર્યક્રમ

ભાસ્કર સાવેજીના પ્રાકૃતિક ફાર્મ કલ્પવૃક્ષ ખાતે તા. ૧૬-૦૮-૨૦૨૨ ના રોજ પ્રાકૃતિક-વ-ઑર્ગેનિક કૃષિ વિશ્વ વિદ્યાલય ,કિસાનસંઘ વલસાડ અને સાવેજી પરીવારના સંયુક્ત પ્રયાસથી પ્રાકૃતિક કૃષિ અન્વયે વિચાર ગોષ્ઠીનું આયોજન રાજ્યના નાણા મંત્રી કનુભાઈ દેશાઈની ઉપસ્થિતમા થયું. જેમાં રાષ્ટ્રિય સંગઠન મંત્રી દિનેશ કુલકર્ણીજી, ડો. ખીમાણી સાહેબ, ડો. નિલમ પટેલ, ડો. બલજીત સહરન, શ્રી પ્રફુલ્લ ભાઈ શેંજલિયા, શ્રી દીક્ષિતભાઈ પટેલ, શ્રી કપિલભાઈ શાહ, વેલજીભાઈ ભુડીયા, મનોજભાઈ સોલંકી, ગોપાલ સુતરિયાજી, ડો. શર્માં, પરેશભાઈ વ્યાસ, બી કે પટેલ, પ્રવીણ પટેલ સહ અનેક મહાનુભાવો સાથે ઉંડાણથી ચર્ચા કરી. ભરતભાઈ દેશાઈ,શશીકાંતભાઈ અને ડો મેવાડાજીએ સમગ્ર આયોજનમા ખૂબ જહેમત ઉઠાવી હતી.

યુનિવર્સિટી દ્વારા યોજાયેલ પ્રાકૃતિક કૃષિ તાલીમ વર્ગ (૨૮,૨૯-૦૯-૨૦૨૨)

તારીખ	તાલીમ	લાભાર્થીઓની	સ્થળ

		સંખ્યા	
૨૮,૨૯-૦૯-૨૦૨૨	પ્રાકૃતિક કૃષિ બે દિવસીય તાલીમવર્ગ	૨૩	અનિકેત ખેડૂત છાત્રાલય, આણંદ
૧૦,૧૧-૧૨-૨૦૨૨	પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક તાલીમવર્ગ	૫૦	નંદનવન ગૌશાળા, સણવલ્લા
૨૮-૦૫-૨૦૨૩થી ૦૩-૦૬-૨૦૨૩	પ્રાકૃતિક કૃષિ કૌશલ્ય તાલીમ	૪૦	જે. વિ. બી. સ્મારક હાઇસ્કૂલ, ઉમરસાડી, વલસાડ
૨૩-૦૬-૨૦૨૩	પ્રાકૃતિક કૃષિ ખેડૂત શિબિર	૫૦	કાશીબા હૉલ, અજરપુરા, આણંદ

પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક તાલીમવર્ગ, સણવલ્લા

બે દિવસીય તાલીમવર્ગ

પ્રાકૃતિક કૃષિ કૌશલ્ય તાલીમ

ખેડૂત શિબિર, અજરપુરા

ખેડૂત સંમેલન ઉમતા - કોઠાવ (૧૨/૦૨/૨૦૨૩)

મુ. કોઠાવ, તા. કરજણ, જી. વડોદરા ખાતે RSS દ્વારા ડો. હેગડેવાર જન્મ શતાબ્દી ઉજવણી અવસરે ગ્રામ સંમેલન પ્રોગ્રામ અંતર્ગત ગામડું બોલે છે સંવાદ માં ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટીના માન. કુલપતિશ્રી ડો. સી. કે. ટીંબડિયાએ ભાગ લીધો હતો. ગ્રામ વિકાસ વિભાગ દ્વારા ચલો ગાંવ કી ઔર અને ચલો ગાય કી ઔર ચરીતાર્થ કરી રાષ્ટ્ર નિર્માણ નું સુંદર કાર્ય થઈ રહ્યું હોવાના દર્શન માન. કુલપતિશ્રી ને થયા હતા. આ પ્રસંગે પૂજ્ય નિત્યાનંદ સ્વામી, ડો. જયંતિભાઈ, ડો. વિક્રમ ભાઈ, ડો. બોરસી, ડો. અખીલેશ

પાંડે, MA કરજણ શ્રી પટેલ, MA આમોદ સ્વામી તથા મહાનુભાવો ના પરીચય સાથે પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટી ની સ્થાપના અને હેતુ સબબ ચર્ચાં હાથ ધરી હતી. આ ઉપરાંત મુ. ઉમતા, તા.

વિસનગર, જી. મહેસાણા ખાતે આજ દિવસે ગ્રામ સંમેલનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું તેમાં ૫૦૦૦ જેટલા ખેડૂતોએ ભાગ લીધો હતો. આ કાર્યક્રમમાં ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટીના સંશોધન નિયામકશ્રી ડો. કે. ડી. મેવાડા હજાર રહ્યા હતા અને તેમના માર્ગદર્શન હેઠળ યુનિવર્સિટીની ટીમ દ્વારા પ્રાકૃતિક કૃષિ સ્ટોલ લગાવવામાં આવ્યો હતો તેમાં પ્રાકૃતિક ખેતીમાં ઉપયોગી દ્રવ્યોનું લાઈવ ડેમોસ્ટ્રેશન કરવામાં આવ્યું હતું.

મહાનુભાવોની ઉપસ્થિતિમાં યુનિવર્સિટી દ્વારા યોજાયેલ શિબિર વ્ તાલીમ

કાર્યક્રમ	તારીખ	સ્થળ	ખેડૂતોની સંખ્યા	વિશેષ ઉપસ્થિતિ
અક્ષય તૃતીયા ભૂમિ પૂજન વ્ ખેડૂત શિબિર	૨૩-૦૪-૨૦૨૩	યુનિવર્સિટી મુખ્ય મથક, જાંબુડી ફાર્મ હાલોલ	૧૦૦	શ્રી જયદ્રતસિંહ પરમાર, પૂર્વ કૃષિ મંત્રી અને ધારાસભ્ય, હાલોલ
પ્રાકૃતિક કૃષિ કૌશલ્ય તાલીમ	૨૮-૦૫-૨૦૨૩થી ૦૩-૦૬-૨૦૨૩	ઉમરસાડી	૪૦	શ્રી કનુભાઈ દેસાઇ (નાણામંત્રી, ગુજરાત રાજ્ય)

યોગ શીબીર	૨૧-૦૬-૨૦૨૩	યુનિવર્સિટી મુખ્ય મથક, જાંબુડી ફાર્મ હાલોલ	૧૫૦	શ્રી જયદ્રતસિંહ પરમાર, પૂર્વ કૃષિ મંત્રી અને ધારાસભ્ય, હાલોલ

અક્ષય તૃતીયા ભૂમિ પૂજન વ્ ખેડૂત શિબિર - હાલોલ

પ્રાકૃતિક કૃષિ કૌશલ્ય તાલીમ - ઉમરસાડી

આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની મુખ્ય મથક હાલોલ ખાતે ઉજવણી- ૨૦૨૩

કુલપતિશ્રીની પ્રાકૃતિક કૃષિના સુજાવ માટે મહાનુભાવો સાથે યોજાયેલ બેઠક

તારીખ	વિશેષ ઉપસ્થિતિ	કામગીરી
૦૪/૦૭/૨૦૨૨	શ્રી જયદ્રતસિંહ (પરમાર, પૂર્વ કૃષિ મંત્રી અને ધારાસભ્ય, હાલોલ)	હાલોલ તાલુકાના સરપંચશ્રી સાથે સંવાદ
૦૬/૦૭/૨૦૨૨	શ્રી રાઘવજીભાઈ પટેલ (કૃષિ, પશુપાલન, ગૌસંવર્ધન, મત્સ્ય ઉધ્યોગ, ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ અને ગ્રામ વિકાસ, ગુજરાત સરકાર)	શુભેચ્છા મુલાકાત
૨૧/૦૭/૨૦૨૨	શ્રી દિલીપભાઇ સંઘાણી (પૂર્વ કૃષિ મંત્રી)	કાર્યશાળા આયોજન બાબત શુભેચ્છા મુલાકાત
૧૯/૦૯/૨૦૨૨	માન. મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્ર પટેલ , માન. રાજ્યપાલશ્રી, આચાર્ય દેવવ્રતજી	કુરુક્ષેત્ર હરિયાણા ખાતે મુલાકાત
૧૯/૦૯/૨૦૨૨	માન. કૃષિ મંત્રી, રાજય કક્ષા, શ્રી કૈલાશ ચૌધરી	કુરુક્ષેત્ર હરિયાણા ખાતે પ્રાકૃતિક ફાર્મ મુલાકાત
૨૬/૦૯/૨૦૨૨	શ્રી પરસોતમભાઈ રૂપાલા (મંત્રીશ્રી, પશુપાલન અને મત્સ્યપાલન વિભાગ)	દિવ્યગ્રામ વિલેજ સંકલ્પ પ્રોગ્રામમાં પ્રાકૃતિક ખેતી અંગે ચર્ચા
૦૪/૧૦/૨૦૨૨	શ્રી મુકેશભાઇ પટેલ (કૃષિ રાજ્ય મંત્રીશ્રી)	પ્રાકૃતિક કૃષિની કામગીરી અહેવાલ રજૂ
૨૧/૧૦/૨૦૨૨	શ્રી મંગુભાઈ પટેલ, રાજ્યપાલ મધ્યપ્રદેશ	શુભેચ્છા મુલાકાત
03/૧૧/૨૦૨૨	શ્રી શૈલેન્દ્રસિંહ (કૃષિ સચિવ, મધ્યપ્રદેશ)	પ્રાકૃતિક કૃષિ વ્યાપ વધારવા અંગે ચર્ચા
૦૮/૧૨/૨૦૨૨	શ્રી ભગતસિંહ કોશયારી (રાજ્યપાલશ્રી મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય)	મહાએગ્રીવિઝન ૨૦૨૨
૧૯/૧૨/૨૦૨૨	શ્રી પીયૂષભાઈ દેસાઇ (પૂર્વ ધારાસભ્ય)	યુનિવર્સિટી કામગીરી ચર્ચા
૦૮/૦૧/૨૦૨૩	શ્રી જે. વિ. કાકડિયા (MLA ધારી), શ્રી રાકેશ દેસાઇ (MLA નવસારી)	મહિલા દિવસ
૨૨/૦૨/૨૦૨૩	શ્રીમતી રેમ્યા મોહન (મિશન ડાયરેક્ટર, નેશનલ હેલ્થ મિશન, ગાંધીનગર)	હલકા ધાન્યમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ
૨૦/૦૪/૨૦૨૩	શ્રી સી. આર. પાટિલ (નવસારી સાંસદ અને ભાજપ પ્રદેશ પ્રમુખ)	પ્રાકૃતિક કૃષિ મુહિમ પ્રચાર સબબ ચર્ચા

જી.એન.એફ.ઓ.એ.યુ રાજ્યની કૃષિ યુનિવર્સિટીઓ અને અન્ય સંસ્થાઓ સાથે કરેલ એમ. ઓ.યુ.

એમ.ઓ.યુ - એ.એ.યુ અને જી.એન.એફ.ઓ.એ.યુ

શનિવાર, તા. ૨૨-૫-૨૦૨૧ ૭

ગુજરાત ઓર્ગેનિક કૃષિ યુનિ. અને આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી વચ્ચે એમઓયુ

બંને યુનિ. વચ્ચે ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ, ઈન્પ્રુવમેન્ટ કાર્યક્રમ સહિત શૈક્ષણિક સંશોધન માટે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રકચરનું આદાન પ્રદાન

આણંદ, તા. ૨૧

એશિયામાં સર્વ પ્રથમ સ્થપાયેલ અને હાલોલ ખાતે મુખ્યમથક ધરાવતી ગુજરાત ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી અને આણંદ એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી વચ્ચે આજે તા. ૨૧ મે, ૨૦૨૧ ના રોજ આણંદ કેન્દ્ર ખાતે એમઓયુ કરવામાં આવ્યા હતા.

જેમાં બન્ને યુનિવર્સિટી વચ્ચે કૃષિમાં શિક્ષણ, સંશોધન અને વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓ માટે સુચારુ આદાન-પ્રદાન, કૃષિ નિષ્ણાતોની સેવા બન્ને યુનિવર્સિટી વચ્ચે ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ અને ઈન્પ્રુવમેન્ટ કાર્યક્રમ ... ઉપલબ્ધ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર વપરાશ જેવા વિષયો આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

આ પ્રસંગે આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટીના કુલપતિ ડો. કે.બી. કથીરીયાએ જણાવ્યું હતું કે આ એમઓયુથી ગુજરાતના કૃષિ સ્નાતકો, કૃષિકારો, પશુપાલકો અને પર્યાવરણમાં રસ ધરાવતા સર્વેને ખૂબ જ પ્રોત્સાહન મળશે. જે આગામી સમયમાં તંદુરસ્ત માનવ સમાજનું ઘડતર કરવામાં મોટુ પરિબળ બની રહેશે.

ગુજરાત ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટીના કુલપતિ ડો. બી.આર. શાહે જણાવ્યું હતું કે ... સજીવખેતી સાથે એગ્રોનોમી તથા બાગાયત વિષયમાં અનુસ્નાતક શિક્ષણને વેગ મળશે અને વધુ વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપી શકાશે. કૃષિ નિષ્ણાતોની સેવા ઉપલબ્ધ થવાથી જૈવિક સંશોધનો હાથ ધરી શકવામાં સરળતા રહેશે. જે અંગે તેમણે આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટીનો આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો.

આ પ્રસંગે બંને યુનિવર્સિટીના સંશોધન નિયામકો, કુલસચિવો, આણંદ ખાતેની બ.અ. કૃષિ મહાવિદ્યાલય તેમજ બાગાયત કોલેજના ડીન તેમજ એગ્રોનોમી અને બાગાયત વિભાગના પ્રાધ્યાપક અને ...

એમ.ઓ.યુ – એન.સી.એન.એફ. અને જી.એન.એફ.ઓ.એ.યુ

NATIONAL COALITION FOR NATURAL FARMING

GNFOAU

મેમોરેન્ડમ ઓફ અંડરસ્ટેન્ડીગ(એમ.ઑ.યુ.)

આણંદ કૃષિ યુનિવર્સિટી, આણંદ અને ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી, હાલોલ વચ્ચે તા ૨૧/૦૫/૨૦૨૧ ના રોજ એમ.ઑ.યુ. થયેલ જેમાં બંને ધ્વારા શિક્ષણ, સંશોધન અને વિસ્તરણ ની પ્રવૃતી ને પ્રોત્સાહન આપવા તેમજ ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ માટેની સમજૂતી થઇ.

નેશનલ કોલિશન ફોર નેચરલ ફાર્મીગ (ગુજરાત ચેપ્ટર), અમદાવાદ અને ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી, હાલોલ વચ્ચે તા ૧૪/૧૧/૨૦૨૨ ના રોજ એમ.ઑ.યુ. થયેલ જેમાં બંને ધ્વારા કેપેસીટી બિલ્ડિંગ પ્રોગ્રામ તેમજ માસ્ટર ટ્રેનર સંશોધન અને વિસ્તરણ ની કામગીરી અને ટ્રેનીગ મોડ્યુલ તૈયાર કરવાની કામગીરી માટેની સમજૂતી થઇ.

અન્ય નોંધપાત્ર કામગીરી :

SR. NO.	ACTIVITIES	NUMBERS	REMARKS
01	Syllabus Preparation Committee	03 syllabi	13 meetings + 4 NCERT + 4 ICAR
02	Meetings with dignitaries	22	-
03	VC selection committee (Chaired)	02	01-Completed, 01-Progress
04	MOUs	18	04 signed 14 under process
05	Research papers on Natural Farming Folders Booklet Book	01 (Published) 04 01 -	03 Under progress 01 Under progress 02 Under progress 01 Under progress
06	University committee formed	Board of Management, Academic council , Research Council, Extension Education council, Construction committee	Formed
07	Tree Plantation	02	80
08	Government official meetings with different dept.	13	-
09	GNFOAU statute preparation		In progress and will be finalised and submitted before end of April-2023

મહામહીમ રાજ્યપાલશ્રીની ઉપસ્થિતિમાં થયેલ બેઠક :

ગાંધીનગર રાજભવન ખાતે મહામહિમ રાજયપાલ આચાર્ય દેવવ્રતજીની અધ્યક્ષતા હેઠળ પ્રાકૃતિક કૃષિની રાજયકક્ષાની સમિક્ષા બેઠક

રાજભવન ગાંધીનગર ખાતે મહામહિમ રાજયપાલ આચાર્ય દેવવ્રતજીની અધ્યક્ષતામાં રાજ્યના વ્યવસાયકારોની ઉપસ્થિતિમા પ્રાકૃતિક કૃષિ પરિસંવાદ

ગાંધીનગર રાજભવન ખાતે મહામહિમ રાજયપાલ આચાર્યઁ દેવવ્રતજીની અધ્યક્ષતામા પીઠાધીપતિઓની ઉપસ્થિતિમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ પરિસંવાદ

ગાંધીનગર ખાતે મહામહિમ રાજયપાલ આચાર્ય દેવવ્રતજીની અધ્યક્ષતામા રાજયભરના ગૌશાળા સંચાલકશ્રીઓની ઉપસ્થિતિમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ પરિસંવાદ

મહામહિમ રાજયપાલ શ્રી આચાર્ય દેવવ્રતજીની અધ્યક્ષતામાં નવસારી જિલ્લામાં પ્રાકૃતિક ખેતીના પ્રોત્સાહન અને આગામી આયોજન બેઠક

રાજભવન ગાંધીનગર ખાતે મહામહિમ રાજયપાલ શ્રી આચાર્યઁ દેવવ્રતજી ની અધ્યક્ષતામાં રાજ્યમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ ની થયેલ કામગીરી અને આગામી રણનીતી માટે ની બેઠક

મહાનુભાવો સાથે થયેલ બેઠક :

રાજ્ય કૃષિ મંત્રી શ્રીમાન બચુભાઈ ખાબડની ઉપસ્થિતિમા વન વિભાગ દ્વારા આયોજીત જિલ્લા કક્ષાના વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસની ઉજવણી

પદ્મશ્રી ગફુરભાઈ બિલખીયાના સાથે વલસાડ જિલ્લામાં પ્રાકૃતિક ખેતી માટે ગામોની પસંદગી માટે બેઠક

ભરતી પ્રક્રિયા અને સ્ટાફની જરૂરીઆત:

SR. NO.	ACTIVITIES	NUMBERS	REMARKS
01	Posts demanded during the establishment	226	For postgraduate, diploma and vocation courses in the university
02	Number of posts sanctioned in 2020	32	Recruitment process is in progress
03	Number of posts filled since 2021	06	01 post on deputation (DR)

			01 post from other department (R) 04 on out sourcing
04	Post proposed in 2023-24 budget Associate Research Scientist- 04 posts	04	Approved in 2023-24 budget
	Class IV on contractual basis through out sourcing	18	Approved- 2023-24

ભાવિ સંકલ્પના :

શિક્ષણ

(૧) પ્રાકૃતિક કૃષિના ક્ષેત્રે અને યુનિવર્સિટી યોગ્ય ગણે તેવા બીજા ક્ષેત્રોમાં ડિપ્લોમા, અનુસ્નાતક અને વ્યાવસાયિક અભ્યાસક્રમના પ્રશિક્ષણ માટેની જોગવાઈ કરવામાં આવશે.

(૨) એક વર્ષનો નેચરલ ફાર્મીંગ ઉપરનો પી.જી. ડીપ્લોમાં કોર્સ શરૂ કરવામાં આવશે.

વિસ્તરણ :

- ટૂંકા ગાળાની ખેડૂત તાલીમ શરૂ કરવી.
- નેચરલ ફાર્મિંગ નો સર્ટિફિકેટ કોર્સ ચાલુ કરવો.
- RKVY અંતર્ગત ટ્રેનિંગ સેન્ટર શરૂ કરવું.
- ધોરણ ૧૨ પાસ વિદ્યાર્થીઓ માટે માતૃભાષામાં બે વર્ષનો વ્યવસાયિક અભ્યાસક્રમ શરૂ કરવો.
- વિસ્તરણ કાર્યક્રમો દ્વારા સંશોધનના તારણો અને ટેકનિકલ (તકનીકી) માહિતીના પ્રસાર માટે જોગવાઈ કરવાની, ખેડૂતો, ક્ષેત્ર કાર્યકરો, ગ્રામીણયુવકો અને યુનિવર્સિટીના કાયમી વિધાર્થીઓ તરીકે નોંધાયેલી ન હોય તેવી બીજી વ્યક્તિઓને તાલીમ પૂરી પાડવાની.

સંશોધન

હાલમાં, પ્રાકૃતિ કૃષિમાં ના ક્ષેત્રમાં નિમ્નદર્શિત પાસાઓ પર વિવિધ સંશોધનો હાથ ધરવાની નેમ છે.

- ઇનપુટસ માનકીકરણ (Input Standardization)
- સ્વદેશી તાંત્રિકતા જ્ઞાન એકઠું કરવું અને ચકાસવું અને માન્યતા આપવી

- ગુજરાત રાજ્યના જુદા જુદા ખેત હવામાન વિભાગ માટે પ્રાકૃતિક ખેતી આધારિત સંકલિત કૃષિ પતિઓ ચકાસવી અને ખેડૂતોમાં પ્રચલિત કરવી.
- મોટા પાયા ઉપર પ્રાકૃતિક ઇનપુટસ ઉત્પાદન પદ્ધતિ વિકસાવવી. (Large Scale Organic/Natural Input Production System) (૫) પુનઃ પ્રાપ્ત ઉર્જા ના વિવિધ મોડલ ઉપર સંશોધન હાથ ધરવું (Renewable Energy)
- ગુજરાત રાજ્યના મુખ્ય પાકોની પ્રાકૃતિક પાક પદ્ધતિ ઉપર સંશોધન કરવું.
- પેસ્ટીસાઈડ રેસીડ્યુ લેબોરેટરી શરૂ કરવી.(Pesticide Residue Laboratory) જમીન અને પાણી ચકાસણી પ્રયોગશાળા શરૂ કરવી.
- દેશી બિયારણોનું જર્મપ્લાઝમ એકત્ર કરવું, નિભાવવું અને બાયોટેકનોલોજીના માધ્યમથી તેનું સંવર્ધન અને જતન કરવું.
- જમીન અને પાણી જેવાં કુદરતી સંસાધનોના જતન અને સંવર્ધન માટે વિવિધ સંશોધનો હાથ ધરવા.
- બાગાયત, પશુ સાર સંભાળ, મધમાખી ઉછેર, મત્સ્ય પાલન, એગ્રો ફોરેસ્ટ્રી જેવાં ક્ષેત્રોમાં પ્રાકૃતિક ખેતીને લગતા સંશોધનો હાથ ધરવામાં આવશે.

આવનાર સમયમાં શરૂ થનાર પ્રાકૃતિક કૃષિના અખતરા નીચે મુજબ છે:

New projects proposal for 2023-24 at GNFOAU, Halol (Camp- Anand)

	Title of the project
1	Assessment of natural farming practices improvement the quality of agriculture production and sustain soil health on farmer's field in Gujarat
2	Development of a Multilayer Natural Farming Model Enabling Plant-soil Systems Research and Demonstration to Farmers
3	Capacity Build up and Market Growth Opportunities Through FPOs For Promoting Natural Farming in Gujarat.
4	Supporting farmers and build up their confidence in adoption of natural farming

યુનિવર્સિટી બાંધકામના વિકાસની સ્થિતિ:

- **મોર્ડન પ્રાકૃતિક ફાર્મિંગ ટ્રેનિંગ સેન્ટર:** પહેલા અને બીજા માળ પર આર. સી. સી. ફ્લોર તૈયાર.
- **યુનિવર્સિટી ભવન :** પ્લિન્થ લેવલ
- **પી. જી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ :** પ્રથમ માળના સ્લેબની કામગીરી ચાલુ.
- **બોયઝ હોસ્ટેલ :** બીજમાળના કૉલમની કામગીરી ચાલુ.

બાંધકામના - પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સીટી હાલોલ	
બોયઝ હોસ્ટેલ	પી. જી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ

યુનિવર્સિટી ભવન

મોર્ડન પ્રાકૃતિક ફાર્મિંગ ટ્રેનિંગ સેન્ટર

ન્યૂઝ મીડિયા - ગુ.જ.ને.ફા.ઓ.એ.યુ.

4 તા.૨૬/૦૮/૨૦૨૨ શુક્રવાર

પંચમહાલ આવૃત્તિ

ગોધરા, મોરવા(હ), શહેરા, કાલોલ, હાલોલ, જાંબુઘોડા, ઘોઘંબા

પંચમહાલ સમાચાર

હાલોલ તાલુકાના જાંબુડી ખાતે રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતના હસ્તે

દેશની સર્વપ્રથમ રૂ.૧૪૫ કરોડના ખર્ચે નવ નિર્માણ પામનાર પ્રાકૃતિક અને સેન્દ્રીય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલયનું કરાયું ખાતમુર્હુત

દેશની પ્રથમ પ્રાકૃતિક કૃષિ અને જૈવિક કૃષિ યુનિવર્સિટી નવી કૃષિ ક્રાંતિનું પ્રેરણા કેન્દ્ર બનશે : રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રત

કાલોલની બહુચર્ચીત શાળામાં સરકારી ધારાધોરણ કરતાં વધુ

ગોધરા તાલુકાના ચિખોદ્રાની રામજી મંદિરની જમીનોમાં નીતિ નિયમો

ઉમરગામમાં પ્રાકૃતિક અને સેન્દ્રિય કૃષિ યુનિ.સાથે ખેડૂતોની વિચાર ગોષ્ઠિ

જમીન ચકાસણી કરી જરૂરી ડેટા ઉપલબ્ધ કરવું લોકો માટે હવે સરળ

ભાસ્કર ન્યૂઝ | વાપી

રાસાયણિક ખેતીને કારણે આજે મોટાપ્રમાણમાં રાસાયણિક દવાઓના ઉપયોગથી જ્યા ખોરાક ઝેરી બની ગયો હોય ત્યારે રાસાયણિક ખાતરોનો બેફામ ઉપયોગથી જમીનની ઉર્વરાશક્તિ ઘટી જવાને કારણે ખેત પેદાશનું ઉત્પાદન ઘટી જવા પામ્યું હોય તે ઉપરાંત આને સર્વે કલાઈમેન્ટ ચેન્જનો અનુભવ કરી રહ્યા હોય એ સંજોગમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ

વિશ્વ વિદ્યાલયના કુલપતિ સી.કે. ટીંબડિયા તથા સંશોધન નિયામક ડો. મેવાડા દ્વારા ઉમરગામમાં વિચાર ગોષ્ઠિનું આયોજન કરાયું હતું. કુલપતિના જણાવ્યા મુજબ યુનિવર્સિટીની સ્થપાના બાદ પ્રાકૃતિક ખેતી કરતા ખેડૂતોના ખેતર તથા રાસાયણિક ખેતી કરતા ખેડૂતોની જમીન ચકાસણી તથા અન્ય પેરામીટર્સનો અભ્યાસ કરી જરૂરી ડેટા ઉપલબ્ધ કરવાનો હોય કે જેથી ગાય આધારિત ખેતી હોય કે ઓર્ગેનિક ખેતી, વર્મી કમ્પોઝ યા પ્રાકૃતિક ખેતી હોય તેથી ખેડૂતોને સાચી જાણકારી મળી રહે અને ખેડૂતો ગેરમાર્ગે જતા અટકશે અને આવકમાં વધારો થશે. વિચાર ગોષ્ઠિમાં ખેડૂતોએ પોતાના અનુભવો રજૂ કર્યા હતા. વિવિધ પ્રકારની ખેતી કરનાર એક મંચ ઉપર ભેગા થઇ હાલમાં સ્થપાયેલી યુનિવર્સિટીના કુલપતિએ આ બાબતે આગળ વધવા માટે જરૂરી તમામ સહકારની ખાતરી આપી હતી. અધ્યક્ષ સ્થાનેથી નાણામંત્રી કનુભાઇ દેસાઈએ જણાવ્યું હતું કે, આ પ્રકારના વધુ આયોજનો થાય અને અનુભવી ખેડૂતો પાસે ઉપલબ્ધ જ્ઞાનનો વધુમાં વધુ ઉપયોગ કરી તે દ્વારા વૈજ્ઞાનિક પધ્ધતિથી ખેડૂતો સમક્ષ રજૂઆત થાય જેથી ખેડૂતોને આર્થિક લાભ થઇ શકે.

---

૪ તા.૧-૮-૨૦૨૨ સોમવાર — **નવસારી ટાઈમ્સ** (નવસારી)

યુવાનો આત્મ નિર્ભર બને તે માટે પ્રાકૃતિક ખેતીના નવા અભ્યાસક્રમની શરૂઆત

ગુજરાત ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટીનું નામ બદલી ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી (ગુજરાત પ્રાકૃતિક -વ- સેન્દ્રિય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય થયું)

જેના તૃતીય કુલપતિ તરીકે હાલ નવસારી ફરજ બજાવી ચુકેલા ડો.સી.કે ટીમ્બડીયાને ચાર્જ અપાયો જેઓ તેમની જે નવસારી ફરજ દરમ્યાન ખેડૂતોને માર્ગદર્શન માટે હંમેશા તત્પર રહેતા હતા

નવસારી-ડાંગ

divyabhaskar.com — દિવ્ય ભાસ્કર, નવસારી, શુક્રવાર, 26 ઓગસ્ટ, 2022 — 4

પ્રાકૃતિક ખેતી જ ઇશ્વરની પૂજા-પ્રકૃતિની રક્ષણ કરનારી છે : રાજ્યપાલ

કેવિકે દ્વારા આયોજિત આઝાદીના અમૃત મહોત્સવના અવસરે પ્રત્યેક ગામમાંથી 75 ખેડૂતો પ્રાકૃતિક કૃષિ અપનાવે તે માટે આહવાન કરવામાં આવ્યું

ભાસ્કર ન્યૂઝ | નવસારી

રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતજીએ ગુરૂવારે નવસારી ટાટા મેમોરીયલ હોલમાં આર્ય સમાજ ટ્રસ્ટ નવસારી અને ગુજરાત પ્રાકૃતિક વ સેન્દ્રિય કૃષિ વિદ્યાલય(યુનિવર્સિટી) દ્વારા આયોજીત પ્રાકૃતિક કૃષિ મહિલા સંમેલનમાં ઉપસ્થિત રહીને નવસારી જિલ્લાની વિવિધ ગામોની કૃષિ મહિલાઓ સાથે સીધો સંવાદ કરીને કહ્યુ હતું કે, પ્રાકૃતિક ખેતી વર્તમાન સમયની માંગ છે. આ ખેતી જ ઈશ્વરની પૂજા અને પ્રકૃતિનુ રક્ષણ કરનારી છે.

આ અવસરે રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતજીએ સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતિ દ્વારા કરવામાં આવેલ ઉત્તર ભારતમાં સામાજીક ક્રાંતિની વિસ્તૃત જાણકારી આપી હતી તેમજ આઝાદીની લડતમાં કરવામાં આવેલી કામગીરી વિશે વિગતો આપી હતી અને આર્યસમાજ દ્વારા કરવામાં આવતી સામાજીક પ્રવૃતિઓનો ચિતાર આપ્યો હતો. રાજ્યપાલે પ્રાકૃતિક ખેતી કરી રહેલા ખેડૂતો અન્ય ખેડૂતો પણ આ ખેતીમાં જોડાય તે માટે પ્રેરણાસ્ત્રોત બને તેવો અનુરોધ કરી કહ્યું કે, ગુજરાતના મહેનતુ ખેડૂતો પ્રાકૃતિક ખેતી કરીને દેશના પ્રેરણાસ્ત્રોત બનશે. તેમણે જણાવ્યું હતું કે, પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઇ મોદીએ આઝાદીના અમૃત મહોત્સવના અવસરે પ્રત્યેક ગામમાંથી 75 ખેડૂતો પ્રાકૃતિક કૃષિ અપનાવે તે માટે આહવાન કર્યુ છે. તેમના સંકલ્પને સિધ્ધ કરવા ગુજરાત રાજ્યે પ્રાકૃતિક કૃષિનું જન અભિયાન ઉપાડ્યુ છે. પ્રત્યેક ગામમાંથી 75 ખેડૂતો પ્રાકૃતિક કૃષિ સાથે જોડવાનો

રાજ્યપાલના હસ્તે ખેડૂતોને સન્માનપત્ર એનાયત કરાયા હતા.

આ સંકલ્પ એક વર્ષમાં પૂર્ણ કરવા રાજ્ય સરકાર કટિબદ્ધ છે. આજે વિશ્વ ગ્લોબલ વોર્મિંગની સમસ્યાથી ત્રસ્ત છે તેમ જણાવી તેમણે ઉમેર્યુ હતું કે, નિષ્ણાંતો માની રહ્યા છે કે, ગ્લોબલ વોર્મિંગની સમસ્યા પાછળ રાસાયણિક કૃષિનો 24 ટકા ફાળો છે. રાસાયણિક કૃષિને કારણે કેન્દ્ર સરકારને સબસિડી પાછળ અઢી લાખ કરોડ રૂપિયાનો આર્થિક બોજ સહન કરવો પડે છે. પ્રાકૃતિક કૃષિને કારણે આ નાણાંની બચત થશે. જંગલમાં વૃક્ષો અને વનસ્પતિમાં કોઈ ખાતર કે જંતુનાશકો આપવામાં આવતા નથી છતાં તેમનો વૃદ્ધિ-વિકાસ થાય છે, જંગલમાં જે પ્રાકૃતિક નિયમોથી વૃક્ષ, વનસ્પતિનો વિકાસ થાય છે તે જ રીતે ખેતરમાં ખેતી કરવામાં આવે તે જ પ્રાકૃતિક કૃષિ છે. ગુજરાતમાં બે લાખ ખેડૂતો પ્રાકૃતિક કૃષિ સાથે જોડાયાં છે તેનો ઉલ્લેખ કરી રાજ્યપાલે જણાવ્યું હતું કે, રાજ્ય સરકારની પ્રોત્સાહક નીતિને કારણે ગુજરાતના પ્રાકૃતિક કૃષિ જનઆંદોલનને નવું બળ મળ્યું છે. ડાંગ જિલ્લો સંપૂર્ણ પ્રાકૃતિક કૃષિ સંપન્ન જિલ્લો જાહેર થવાના કારણે ખેડૂતોને પ્રાકૃતિક કૃષિ અપનાવવા નવી પ્રેરણા મળી છે. મંત્રી નરેશભાઇ પટેલે જણાવ્યું હતું કે રાજ્યપાલે ખેડૂતોની ચિંતા કરીને તેમના કાર્યકાળમાં ખેડૂત કલ્યાણની કામગીરીને પણ પ્રાધાન્ય આપ્યું છે. મંત્રીએ ખેડૂતોના હિતને વરેલી મુખ્યમંત્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના વડપણ હેઠળ સરકારે પ્રાકૃતિક ખેતીનો વ્યાપ વધારવા સાથોસાથ તેમની આર્થિક ઉન્નતિ માટે અનેકવિધ પ્રયાસો કર્યા છે. ડાંગ પ્રાકૃતિક જિલ્લા તરીકે બહુમાન પામ્યો છે, ત્યારે રાજ્યના વધુમાં વધુ જિલ્લાઓ પણ પ્રાકૃતિક બને એવી સરકારની નેમ છે એમ જણાવી મંત્રીએ પ્રાકૃતિક ખેતી કરી રહેલા મહત્તમ ખેડૂતોને સાંકળવાના સરકારના પ્રયાસોની વિગતો આપી હતી. કાર્યક્રમ દરમિયાન રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતના હસ્તે ગૌપુજન, ગૌદાન, કૃષિ મહિલાઓનું સન્માન, આર્યસમાજના પુસ્તકનું વિમોચન, આર્યસમાજની ગૌશાળાનો શિલાન્યાસ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કાર્યક્રમમાં જિલ્લાના મોટી સંખ્યામાં મહિલાઓ ઉપસ્થિત પદાધિકારી-અધિકારીઓ તેમજ રહી હતી.

પ્રાકૃતિક કૃષિમાં દેશી ગાયના છાણ અને તેના ગૌ-મૂત્રનો ઉપયોગ મહત્વનો છે

રાજ્યપાલે પ્રાકૃતિક કૃષિને ખેડૂતો અને ખેતીની સમૃદ્ધિ માટે આશીર્વાદરૂપ જણાવી આ કૃષિ પદ્ધતિના સિદ્ધાંતો વિશે પણ સમજ આપતા જણાવ્યું હતું કે પ્રાકૃતિક કૃષિમાં દેશી ગાયના છાણ અને ગૌ-મૂત્રનો ઉપયોગ મહત્વનો છે, કારણ કે દેશી ગાયના એક ગ્રામ છાણમાં 300 કરોડ જીવાણું હોય છે. ગૌમૂત્ર, ખનીજોનો ભંડાર છે, જેના ભાગરૂપે બનતા બીજામૃતથી બીજને સંસ્કારિત કરવામાં આવે છે. દેશી ગાયના છાણ, ગૌ-મૂત્ર, દાળનું બેસન, ગોળ અને માટીના મિશ્રણથી બનતા જીવામૃત - ઘન જીવામૃત રૂપે કલ્ચર તૈયાર કરવામાં આવે છે. જે પ્રાકૃતિક ખાતર જેવું કાર્ય કરે છે. આ પદ્ધતિમાં કૃષિ અવશેષોથી જમીનને ઢાંકવાની- મલ્ચીંગ પદ્ધતિનું પણ મહત્વ છે. મલ્ચીંગથી જમીનનું ઊંચા તાપમાન સામે રક્ષણ થાય છે. જમીનમાં ભેજનું પ્રમાણ જળવાઈ રહે છે. જેથી આ પદ્ધતિમાં પાણીની 50 ટકા જેટલી બચત થાય છે. જમીનને ઢાંકવાથી અળસિયાં જેવા મિત્ર જીવોને દિવસ દરમિયાન કાર્ય કરવાનું વાતાવરણ મળે છે.

ગુજરાતમિત્ર તથા ગુજરાતદર્પણ, વડોદરા

રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતે પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટીના નિર્માણ થનારા ભવનનો શિલાન્યાસ કર્યો

હાલોલમાં દેશની પ્રથમ પ્રાકૃતિક-જૈવિક કૃષિ યુનિ. નવી કૃષિ ક્રાંતિનું પ્રેરણા કેન્દ્ર બનશે : રાજ્યપાલ

(પ્રતિનિધિ) હાલોલ, તા.25

ગુજરાતના રાજ્યપાલ આચાર્ય દેવવ્રતે દેશની પ્રથમ એવી પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટીના નિર્માણ થનારા ભવનનો શિલાન્યાસ કરતા જણાવ્યું હતું કે ગુજરાતની પાવન ધરા પર સ્થપાયેલી દેશની પ્રથમ પ્રાકૃતિક કૃષિ અને જૈવિક કૃષિ યુનિવર્સિટી નવી કૃષિ ક્રાંતિનું પ્રેરણા કેન્દ્ર બનશે. રાજ્યપાલ પ્રાકૃતિક ખેતીને ખેતરે ખેતરે પહોંચાડવાના સંકલ્પને સાકાર કરવા આ યુનિવર્સિટી માઈલસ્ટોન સાબિત થશે તેમ જણાવ્યું હતું. તેમને જણાવ્યું હતું કે દેશની પ્રથમ એવી આ પ્રાકૃતિક કૃષિ અને જૈવિક કૃષિ યુનિવર્સિટીની માત્ર દેશ માટે નહીં પરંતુ સમગ્ર વિશ્વ માટે પ્રેરણાસ્ત્રોત બની રહેશે. તેમણે કહ્યું કે પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ ગુજરાતમાં ચિલ્ડ્રન યુનિવર્સિટી, ફોરેન્સિક સાયન્સ યુનિવર્સિટી, સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી જેવી વિવિધ સેક્ટોરીયલ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી વિકાસને નવી દિશા આપી છે. આ જ રીતે પ્રધાનમંત્રીએ ગુજરાતમાં ઓર્ગેનિક કૃષિ ક્રાંતિ માટે ઓર્ગેનિક યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી હતી. આજ યુનિવર્સિટીની સાથે હવે રાજ્ય સરકારે પ્રાકૃતિક કૃષિને જોડીને ગુજરાતમાં દેશની પ્રથમ પ્રાકૃતિક કૃષિ અને જૈવિક કૃષિ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી છે. જેનાથી ગુજરાતમાં જ નહીં દેશભરમાં પ્રાકૃતિક કૃષિને નવી ઊર્જા અને નવો વેગ મળશે. રાજ્યપાલે કહ્યું કે આ યુનિવર્સિટીના નવનિર્માણથી પ્રાકૃતિક કૃષિ ક્ષેત્રે, શિક્ષણ સંશોધન અને વિસ્તરણની પરિણામલક્ષી કામગીરી થશે તેઓ તેમણે વિશ્વાસ વ્યક્ત કર્યો હતો. આનાથી દેશભરના ખેડૂતોને માર્ગદર્શન મળી રહેશે. તેમણે કહ્યું કે આઝાદી બાદ પંતનગર કૃષિ યુનિવર્સિટી ખાતેથી હરિત ક્રાંતિની શરૂઆત થઈ હતી એ જ રીતે આજના શુભ પ્રસંગથી ગુજરાતની પાવન ધરા પરથી પ્રાકૃતિક કૃષિની નવી ક્રાંતિના શ્રી ગણેશ થઈ રહ્યા છે. રાજ્યપાલએ આ શિલાન્યાસ સમારોહમાં ચારેય વેદના સ્વસ્તી મંત્રોનું પઠન કરી કલ્યાણ ભાવના વ્યક્ત કરી હતી અને તમામને શુભકામનાઓ પાઠવી હતી.આ પ્રાકૃતિક અને સેન્દ્રીય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય અંદાજે રૂપિયા ૧૪૫ કરોડના ખર્ચે નિર્માણ પામશે. જેમાં યુનિવર્સિટી ભવન, સ્ટાફ ક્વાટર, ગેસ્ટ હાઉસ, હોસ્ટેલ, પી જી ઈન્સ્ટિટ્યૂટ તથા સ્પોર્ટ્સ કોમ્પલેક્ષ જેવા છ વિવિધ આધુનિક બિલ્ડિંગો આકાર લેશે. તેનો દેશ વિદેશના ખેડૂતો પ્રશિક્ષણ અર્થે લાભ લેશે

આજના આ પ્રસંગે રાજ્ય આરોગ્ય મંત્રી નિમિષાબેન સુથાર, કાલોલના ધારાસભ્ય સુશ્રી સુમનબેન ચૌહાણ, હાલોલ ધારાસભ્ય જયદ્રથસિંહ પરમાર, જિલ્લા કલેક્ટર સુજલ મયાત્રા, જિલ્લા વિકાસ અધિકારી અર્જુનસિંહ રાઠોડ, ગુજરાત પ્રાકૃતિક વસેન્દ્રીય વિશ્વ વિદ્યાલયના ઉપ કુલપતિ સી.કે. ટીંબડીયા, એસપીએનએફ રાજ્ય સંયોજક પ્રફુલ્લભાઈ સેંજલિયા સહિત અધિકારીઓ, આગેવાનો તથા ખેડૂતો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

સુરેશ ઠાકુર news

દિવ્ય સમાચાર

ગાંધીનગર ખાતે રાજ્યપાલ દેવવ્રતનાં અધ્યક્ષ સ્થાને પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક કાર્યશાળા યોજાઈ

(તસવીર : સુરેશ ઠાકુર,આણંદ)

આણંદ,તા.૨૯

ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી - હાલોલ, કેમ્પસ આણંદ ખાતે એટિક બિલ્ડિંગ, બોરસદ ચોકડી, આણંદ થી પ્રાકૃતિક કૃષિના શિક્ષણ, સંશોધન, વિસ્તરણ, પ્રચાર અને પ્રસાર માટે કાર્યરત છે. અત્રેની યુનિવર્સિટી દ્વારા તા. ૨૩/૨૪, નવેમ્બર ૨૦૨૨ ના રોજ મહામહિમ રાજ્યપાલ,ગુજરાત રાજ્ય, આચાર્ય દેવવ્રતની ઉપસ્થિતિ તેમજ માર્ગદર્શન હેઠળ પ્રાકૃતિક કૃષિનો વ્યાપ વધારવા માટે પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક શોધ કાર્યશાળા નું આયોજન ગાંધીનગર ખાતે કરવામાં આવ્યું હતું. આ કાર્યશાળામાં અત્રેની યુનિવર્સિટી ના માનનીય કુલપતિશ્રી ડો. સી. કે. ટીંબડીયા એ ખેડૂતોને સતત માર્ગદર્શિત કર્યા અને પ્રાકૃતિક કૃષિ માટે પ્રેરિત કર્યા હતા તેમજ ખેડૂતોને સંકલ્પ કરાવ્યો કે તેઓ પોતાના વિસ્તારના તેમજ આપણા રાજ્યના અને રાજ્ય બહારના ખેડૂતોને તાલીમ આપશે તેમજ પ્રાકૃતિક ખેતીના પ્રચારમાં પોતાનું યોગદાન આપશે. અત્રેની યુનિવર્સિટીના સંશોધન નિયામક અને અનુસ્નાતક વિધ્યાશાખાધ્યક્ષ ડો. કે. ડી. મેવાડાએ પણ આ કાર્યક્રમ ને સફળ બનવવામાટે ખૂબ જ જહેમત ઉઠાવી હતી. આ ઉપરાંત અન્ય રાજ્યોમાંથી ડો. બલજીતસિંહ સાહરન (સિનિયર સાઈન્ટિસ્ટ, માઈક્રોબાયોલોજી એચ.એ.યુ., હિસાર) અને ડો. યોગેન્દ્ર કૌશિકજી(ઉજ્જૈન)જેવા મહાનુભાવોએ પણ બે દિવસ સુધી હાજરી આપી તેમજ એચ. કે. વઢવાનીયા, આઈ. એ. એસ.(રાજ્ય નોડલ અધિકારી, આત્મા), પ્રો. ડો. જે. જે. વોરા (કુલપતિશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી), ડી. જી. પટેલ આઈ. એ. એસ. (ઓ. એસ. ડી. પ્રાકૃતિક કૃષિ, ગાંધીનગર, ડો. કે. જી. મહેતા, પ્રફુલભાઈ સેંજલિયા, દીક્ષિતભાઈ પટેલ વગેરે જેવા મહાનુભાવોએ ઉપસ્થિત રહી ખેડૂતોને માર્ગદર્શિત કર્યા હતા તેમજ તેમના પ્રશ્નોના નિરાકરણ લાવ્યા. આ ઉપરાંત વર્ષોથી પ્રાકૃતિક કૃષિ કરતા ૧૦૦ જેટલા ખેડૂતો ગુજરાત રાજ્યના જુદા જુદા જિલ્લાઓમાથી હાજર રહ્યા હતા જેમણે પોતાના પ્રાકૃતિક કૃષિના અનુભવો તેમજ તેના પ્રચાર માટે આગળ કેવી રીતે કામગીરી કરી શકાય તે માટેના વિચારો રજૂ કર્યા હતા.

દિવ્ય ભાસ્કર નવસારી 03-10-2022

ગણદેવીના પ્રાકૃતિક ખેતીપ્રેમી ખેડૂતો આણંદ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિ.ના પ્રવાસે ગયા

ગણદેવી | નવસારીના એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટીના કેવીકેના વડા ડો. ટીંબલીયાની નિમણૂક ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટી આણંદના ચાન્સેલર તરીકે થતાં તેઓ આણંદ જતા અત્રેના પ્રાકૃતિક ખેતી પ્રેમી ખેડૂતોએ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટી આણંદની મુલાકાત લીધી હતી. ગણદેવી તાલુકાના 25 એક અગ્રગણ્ય ખેડૂતોને આ માટે ખાસ આમંત્રિત કરાયા હતા અને તેઓ અત્રેથી આણંદની ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટીના પ્રવાસે જતા આણંદ ખાતે એમનું સ્વાગત કર્યું હતું અને ગણદેવી તાલુકાના ગામના કિરણભાઈ નાયક, તોરણગામના પ્રશાંતભાઈ નાયક, દુવાડાના ખેડૂત જયંતીભાઈ નાયકની આગેવાનીમાં ગંધોર, દુવાડા, કલિયારી, વાસણ, વડસાગળ, તોરણગામ, વલોટી, સરીખુરદ વગેરે ગણદેવી તાલુકાના ગામોમાંથી ચુનંદા ખેડૂતોએ આ પ્રાકૃતિક ખેતીનું વિશાળ ફોર્મ અને એની પદ્ધતિ અને એના પરિણામો અંગે પણ વિગતવાર ચર્ચા કરી હતી. આમ આદાન-પ્રદાનનું આ એક સુંદર ઉદાહરણ સ્વરૂપ પ્રવાસ થયો હોવાનું કિરણભાઈ નાયક અને પ્રશાંતભાઈ નાયકે જણાવ્યું હતું. ડો. ટીંબલીયા નવસારી એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટી ખાતે લાંબો સમય રહ્યા હોય ગણદેવી તાલુકાના પ્રાકૃતિક પ્રેમી ખેડૂતો સાથેનો એમનો નાતો હવે આણંદ સાથે પણ જોડાઈ રહ્યો હોય તેમણે આનંદ વ્યક્ત કર્યો હતો.

દિવ્ય ભાસ્કર નવસારી 17-12-2022

પ્રાકૃતિક ખેતી પ્રશિક્ષક મહિલા ખેડૂત તાલીમ વર્ગની પૂર્ણાહુતિ

નવસારી | ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ અને ઓર્ગોનિક એગ્રીકલ્ચર યુનિવર્સિટીના ઉપક્રમે સણવલ્લા ગામે દ્વિતીય પ્રાકૃતિક કૃષિ પ્રશિક્ષક મહિલા ખેડૂત તાલીમ વર્ગ યોજાયો હતો. જેમાં 70 ખેડૂતોએબન્ને દિવસ હાજર રહી સઘન તાલીમ મેળવી હતી. નંદનવન ગૌશાળા સણવલ્લાના ભરતભાઈ પટેલે તાલીમ વર્ગ માટે પોતાના કેમ્પસમાં આયોજન કર્યું હતું. ન.કૃ,યુનિ.ના પૂર્વ બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર પ્રફુલાબેન દેસાઈએ પ્રાકૃતિક કૃષિ સામેના પડકારો સામે ઝઝૂમી ટકી રહેવા બળ પૂરું પાડ્યું હતું. લાલજીભાઈ સાવલિયા, વિજયભાઈ જસાણી, ગોપેશભાઈ નાકરાણી. ડો. કે.ડી મેવાડા, ભરતભાઈ પટેલ વગેરેએ સેન્દ્રિય અને પ્રાકૃતિક ખેતી વચ્ચેના તફાવત, વેચાણ વ્યવસ્થા. પ્રા.ખે.માં ગાય (દેશી)નું મહત્ત્વ, બાયોડાયનેમિકખેતી તથા વૈદિક, પ્રા.ખેતીની સફળ ગાથા તથા પ્રોત્સાહક પ્રવૃત્તિઓબાબતે વિશદ છણાવટ કરી માહિતી પૂરી પાડી હતી. ખેડૂતો અને તજજ્ઞો વચ્ચે પ્રશ્નોત્તરી-ગોષ્ઠિન ેપણ કાર્યક્રમ ગોઠવાયો હતો. પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિ.ના સંશોધન નિયામક ડો. કે.ડી. મેવાડાએ પ્રાકૃતિક કૃષિ અંગે પાયાની માહિતી, રાખવાની કાળજી, મુખ્ય સિદ્ધાંતો, જીવામૃત, બીજામૃત, મિશ્રપાક પદ્ધતિ, આચ્છાદન તથા વાળસા સ્થિતિ અને તેને સંલગ્ન વિજ્ઞાન, પ્રાકૃતિક કૃષિનીસાથે બજાર વ્યવસ્થા-પ્રા.કૃ પેદાશોના વેચાણ અંગે યુનિ.ની ભૂમિકા સમજાવી હતી. ભરતભાઈ પટેલેપ્રા.ખે.ના સ્વાનુભવોઅને પોતાના ફાર્મની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત દ્વારા મિશ્રપાકો, પાક સંરક્ષણ માટે ખાટી છાશ અને ગૌમૂત્રનાપ્રયોગો અંગે વિગતે વાતો કરી હતી.

પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટી હાલોલ ખાતે અક્ષય તૃતીયા નિમિતે ધરતી પૂજન સાથે પ્રાકૃતિક ખેતી ખેડૂત શિબિર યોજાઇ

ગુજરાત નેચરલ ફાર્મિંગ એન્ડ ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચરલ યુનિવર્સિટી દ્વારા માનનીય કુલપતિશ્રી ડો. સી. કે. ટીંબડીયાના માર્ગદર્શન હેઠળ અક્ષય તૃતીયા (અખાત્રીજ) ના શુભ દિવસે અત્રેની યુનિવર્સિટીના નવનિર્માણ થઈ રહેલા મુખ્ય મથક હાલોલ ખાતે પૂર્વ કૃષિ મંત્રી અને હાલોલ ધારાસભ્ય જયદ્રથસિંહ પરમારની ઉપસ્થિતમાં ભૂમિપૂજન, ગૌ-પૂજન ની સાથે સાથે ખેતીમાં ઉપયોગી ખેત ઓજારોનું પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કાર્યક્રમ હાલોલ કેમ્પસમાં વડના પવિત્ર વૃક્ષ નીચે કુદરતી વાતાવરણમાં આયોજિત કરવામાં આવ્યો હતો. તે દરમિયાન મુખ્ય અતિથિ અને ઉદઘાટક તરીકે પૂર્વ કૃષિ મંત્રી અને હાલોલ ધારાસભ્ય શ્રી જયદ્રથસિંહ પરમાર ખેડૂતોને જણાવ્યું હતું કે, પ્રાકૃતિક કૃષિ યુનિવર્સિટી દેશ અને દુનિયાની પ્રથમ યુનિવર્સિટી ગુજરાતમાં સ્થાપવામાં આવી છે ત્યારે, આ યુનિવર્સિટીનો બહોળો લાભ પંચમહાલ જિલ્લાની સાથે સાથે ગુજરાત અને દેશભરના ખેડૂતો લઈ શકશે. તેઓએ હાલની સ્વાસ્થ્ય સંબંધિત પરિસ્થિતિનો ઉલ્લેખ કરતાં જણાવ્યું કે, પ્રાકૃતિક કૃષિ જ માત્ર વિકલ્પ છે. માનનીય વડાપ્રધાન અને મહામહિમ રાજ્યપાલશ્રીની આ પ્રાકૃતિક કૃષિની મુહિમ આગળ વધારવા ખેડૂતોને પ્રેરિત કરતાં હતા. આ ઉપરાંત શ્રી પરેશભાઈ વ્યાસ (ગ્રામ વિકાસ વિભાગીય પ્રભારી), શ્રી રાજુભાઇ ઠક્કર, શ્રી મહેન્દ્રસિંહ ચાવડા (તાલુકા પંચાયત પ્રમુખ), શ્રી પ્રવિણસિંહ પરમાર, શ્રી અરવિંદભાઇ પરમાર, શ્રી દેવેન્દ્રભાઈ પટેલ, શ્રી અજીતસિંહ સોલંકી (પ્રાકૃતિક કૃષિ સંયોજક) હાજરી આપી હતી. આ દરમિયાન ખેડૂત ભાઈઓ અને બહેનો પણ હાજર હતા. આ શુભ કાર્યક્રમમાં બધા ખેડૂતોએ પ્રાકૃતિક કૃષિ કરવાનો સંકલ્પ લીધો અને માનનીય કુલપતિશ્રી ડો. સી. કે. ટીંબડીયા દ્વારા પ્રાકૃતિક ખેતી અપનાવવા માટે ઉત્સાહી ખેડૂતો માટે ર દિવસીય તાલીમ આપવાનું તેમજ પ્રાકૃતિક ખેતી માટે જરૂરિયાતમંદ ખેડૂતોને ગાય વ્યવસ્થા કરી આપવા માર્ગદર્શિત કર્યા હતા.

મહેન્દ્રસિંહ સોલંકી.હાલોલ તારીખ. ૨૪.૪.૨૦૨૩

પ્રાકૃતિક ખેતી અને ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ(સેન્દ્રીય ખેતી) - સામ્યતા અને તફાવત

ડો. સી. કે. ટીંબડીયા,
કુલપતિ
ગુજરાત પ્રાકૃતિક અને સેન્દ્રીય કૃષિ વિશ્વવિદ્યાલય, આણંદ

આમ તો, રસાયણો વગરની ખેતીને સામાન્ય રીતે આપણે સૌ સજીવ ખેતી તરીકે જાણીએ છીએ. સજીવ ખેતીને સેન્દ્રીય ખેતી ,ટકાઉ ખેતી, ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ, જીવંત ખેતી, સસ્ટેનેબલ એગ્રીકલ્ચર વગેરે જુદા જુદા નામોથી આપણે ઓળખીએ છીએ. જુદી-જુદી સંસ્થાઓએ તેને અલગ અલગ રીતે પરિભાષિત કરી છે.

પ્રાકૃતિક ખેતી અને સજીવ ખેતીની સમાનતા :

તેમાં નીચે દર્શાવેલ સમાનતા જોવા મળે છે.

બંનેમાં પ્રકૃતિનું શોષણ ન કરતાં દોહન ઉપર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે, કુદરતી સ્ત્રોતોના જતનની વાત છે અને કૃષિ રસાયણો વાપરવાના નથી.

પ્રાકૃતિક ખેતીની સમજ :

પ્રાકૃતિક ખેતીને ઘણી જગ્યાએ "ઓછા ખર્ચની કુદરતી ખેતી" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તેના મૂળભૂત સિધ્ધાંત મુજબ ખેડૂતે બહારના સંસાધનો બિલકુલ જ વાપરવાના નથી અને તેની પાછળ ખર્ચ પણ કરવાનો નથી. પોતાના ખેતરમાંથી પકવેલાં અથવા દેશી સુધારેલા બિયારણનો જ ખેતી માટે ઉપયોગ કરવાનો છે. પાકને જરૂરી પોષણ વ્યવસ્થા ખેતરમાંથી ઉત્પાદિત પાકનાં અવશેષો, ગાયના ગોબર - ગોમૂત્ર, અળસિયાની પ્રવૃત્તિને વેગવાન કરીને તથા લીલા પડવાશ કે અન્ય ખેતી વ્યવસ્થા ધ્વારા જ કરવાની રહે છે. જમીનની જાળવણી માટે જમીનને વાવણી સિવાય ખેડ કરવાની નથી કે જેથી જમીનમાં સૂક્ષ્મ જીવાણુઓની સંખ્યા કુદરતી રીતે વધશે અને તેની ક્રિયાશીલતા પણ વધશે. ખેત કાર્યો પણ બળદ ધ્વારા જ કરવાના રહે છે. આના પરિણામે, જમીનમાં અળશિયાની પ્રવૃત્તિને વેગ મળશે અને જમીન કુદરતી રીતે પોચી અને ભરભરી રહેશે. જમીન પોચી અને ભરભરી બનતાં તેની સ્થૂળ ઘનતા (Bulk Density) ઘટશે, તેમાં ઓર્ગેનિક કાર્બનનું પ્રમાણ વધશે. વધુમાં, જમીન પોચી અને ભરભરી બનતાં તેની ભેજ સંગ્રહ શક્તિ પણ વધશે. જેને કારણે વરસાદનું વધુ પાણી તેમાં પચી જશે અને લાંબા સમય સુધી પિયતની જરૂર પડશે નહીં અને જમીનનું ધોવાણ પણ અટકશે. આના કારણે વરસાદની અછતની પરિસ્થિતિમાં પણ પાકની નિષ્ફળ જવાની સંભાવના ઘટી જશે. આગલા પાકના અવશેષોને જમીનમાં દાબી દેવાથી બધા જ પોષક તત્વો લાંબા ગાળા સુધી પાકને પ્રાપ્ત થતાં રહેશે. વિશેષમાં, આ જ પાક અવશેષોને જમીન ઉપર પાથરી દેવાથી તે જમીન ઉપર આવરણનું કામ કરશે. જેનાં કારણે નિંદણનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થશે નહીં, જમીનમાં ભેજ લાંબો સમય જળવાઈ રહેશે, જેથી પિયત ઓછું આપવું પડશે, અળસિયાની કાર્યક્ષમતામાં અનેક ગણો વધારો થશે. સેન્દ્રીય કચરો સડી જશે અને સેન્દ્રીય કાર્બનમાં વધારો કરશે. રોગ અને જીવાતનો ઉપદ્રવ નહિવત થઈ જશે અને વરસાદના કે પિયતના પાણીથી જમીનનું થતું ધોવાણ પણ અટકી જશે. જળ સંરક્ષણનું ઉત્તમ કાર્ય થશે. ભૂગર્ભ જળની ગુણવત્તા અને જથ્થામાં વધારો થશે. પાક સંરક્ષણ માટે બીજામૃત, જીવામૃત,અગ્નિઅસ્ત્ર,બ્રહ્માસ્ત્ર જેવાં ઘરે / ખેતરે બનાવેલ સંયોજનોનો નિયમિત ઉપયોગ કરવાનો રહે છે. આમ, ખેતી ખર્ચ બિલકુલ થતો નથી અથવા નહિવત થાય છે. પ્રાકૃતિક ખેતીમાં મિશ્ર પાક પર વધારે ભાર આપવામાં આવે છે.

પ્રાકૃતિક ખેતી અને ઓર્ગેનિક ખેતી વચ્ચેનો તફાવત :

૧. ઓર્ગેનિક ખેતી એ એક સર્વગ્રાહી પ્રણાલી છે જે એગ્રોઈકોસિસ્ટમમાં વિવિધ સમુદાયોની ઉત્પાદકતા અને યોગ્યતાને શ્રેષ્ઠ બનાવવા માટે રચાયેલ છે, જેમાં માટીના જીવો, છોડ, પશુધન અને લોકોનો સમાવેશ થાય છે. ઓર્ગેનિક ઉત્પાદનનું મુખ્ય ધ્યેય પર્યાવરણ સાથે ટકાઉ અને સુમેળભર્યું હોય તેવા સાહસો વિકસાવવાનું છે જ્યારે પ્રાકૃતિક ખેતી એ એક એવી પ્રણાલી છે કે જ્યાં કુદરતના નિયમોને કૃષિ પદ્ધતિઓ પર લાગુ કરવામાં આવે છે. આ પદ્ધતિ દરેક ખેતીવાળા વિસ્તારની પ્રાકૃતિક જૈવવિવિધતા સાથે કામ કરે છે, જેમાં જીવંત સજીવોની જટિલતાને પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવે છે, છોડ અને પ્રાણીઓ બંને કે જે દરેક ચોક્કસ ઈકોસિસ્ટમને ખાદ્ય વનસ્પતિઓ સાથે ખીલવા માટે આકાર આપે છે.

૨. ઓર્ગેનિક ખેતીમાં ઓર્ગેનિક ખાતરો જેવા કે વર્મીકમ્પોસ્ટ, છાણિયુ ખાતર, છાણની સ્લરી ખોળ, બાયો ફર્ટીલાઈઝર વગેરે જેવા ખાતરોનો ઉપયોગ અને બાહ્ય સ્ત્રોતોમાંથી ખેતીની જમીનમાં ઉમેરવામાં આવે છે જયારે પ્રાકૃતિક ખેતીમાં સુક્ષ્મજીવાણુઓ અને અળસિયાઓની સંખ્યા જમીનમાં વધારવામાં આવે છે. જેમના દ્વારા સપાટી પર જાળવી રાખેલા પાકના અવશેષોના સજીવ પદાર્થો તરીકે વિઘટનને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવે છે, જે સમયાંતરે જમીનમાં ધીમે ધીમે પોષણ યુક્ત કરે છે. સુક્ષ્મજીવાણુઓ જમીનમાંથી પોષકતત્વો છૂટા પાડી પાકને આપવાનું કાર્ય કરે છે. અળસિયાઓ જમીનમાં ઊંડે જઈ પોષકતત્વોને સપાટી પર છોડના મૂળ સુધી લાવવાનું કાર્ય કરે છે. આમ પોષણ યુક્ત ખેતઉત્પાદન પ્રાકૃતિક ખેતી દ્વારા મળે છે.

૩. ઓર્ગેનિક ખેતીમાં તેના માટે પાયાની કૃષિ પદ્ધતિઓની જરૂર છે જેમ કે ખેડ, ખાતરનું મિશ્રણ, ભૌતિક નીંદણ વ્યવસ્થાપન વગેરે જયારે પ્રાકૃતિક ખેતીમાં ત્યાં કોઈ ખેડાણ નથી, જમીનની કોઈ તૈયારી નથી અને કોઈ ખાતર નથી, અને કોઈ નીંદણ કુદરતી ઈકોસિસ્ટમમાં હશે તેવી રીતે કરવામાં આવતું નથી. તેનું સ્થાન આંતરપાક, મિશ્ર પાક આચ્છાદાન વગેરે દ્વારા લેવામાં આવ્યું હતું.

૪. ઓર્ગેનિક ખેતીમાં બાહ્ય સ્ત્રોત તરીકે જંગી કાર્બનિક ખાતરોની જરૂરિયાતને કારણે તે હજુ પણ મોંઘું છે, અને તેની આસપાસના વાતાવરણ પર ઈકોલોજીકલ અસર પડે છે જ્યારે પ્રાકૃતિક ખેતીમાં કોઈ બાહ્ય સ્ત્રોત નથી અને અત્યંત ઓછી કિંમતની ખેતી પદ્ધતિઓમાંથી એક છે, જે સંપૂર્ણપણે સ્થાનિક જૈવવિવિધતા સાથે જોડાયેલ છે.

૫. ઓર્ગેનિક ખેતી આસપાસના વાતાવરણને અસર કરે છે જ્યારે પ્રાકૃતિક ખેતી પર્યાવરણને અનુકૂળ અને સ્થાનિક જૈવવિવિધતાને સારી રીતે અપનાવે છે.

૬. પ્રાકૃતિક ખેતીમાં મિશ્ર પાક પધ્ધતિ પર ખાસ ભાર આપવામાં આવે છે. જેનાથી ખેતી પાકોમાં રોગ જીવાત ઓછા આવે છે. સહજીવી પાકો એકબીજાને પોષણ આપવાનું પણ કાર્ય કરે છે. આ ખેતીથી દુષ્કાળનો ભય ઓછો લાગે છે. સાથે સાથે ખેડૂત કુટુંબના પોષણ માટે તમામ જરૂરી પાકો રસાયણમુક્ત મળી રહેવાથી કુપોષણ નિવારણ સાથે આરોગ્ય પણ જાળવી શકાય છે.

૭. ઓર્ગેનિક ખેતીમાં ઓર્ગેનિક ઉત્પાદનોનું વેચાણ કરતી વખતે પ્રમાણપત્ર ફરજિયાત છે જ્યારે પ્રાકૃતિક ખેતીમાં પ્રાકૃતિક ખેતીના ઉત્પાદનો ઉગાડવા અને વેચવા માટે પ્રમાણપત્રોની જરૂર નથી, છતાં પ્રમાણપત્ર હોય તો સારૂ રહે અને આવકાર્ય છે.

૮. ઓર્ગેનિક ખેતીમાં જમીનને રાસાયણિક ખેતીમાંથી સજીવમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે જમીનના સ્વાસ્થ્યને આધારે ૩ થી ૬ વર્ષનો સમય લાગે છે જ્યારે રાસાયણિક ખેતીને પ્રાકૃતિક ખેતીમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે કોઈ સમયગાળો નથી.

ઓર્ગેનિક ખેતીની મર્યાદાઓ :

સેંદ્રિય ખાતરનો ખૂબ જ મોટો જથ્થો ઉપલબ્ધ કરવો પડે છે. દા. ત. ૧૦૦ કિલોગ્રામ નાઈટ્રોજન માટે હેકટરે ૨૦ ટન છાણિયા ખાતરની (૧/૨ % નાઈટ્રોજન લેખે) જરૂર પડે છે, જ્યારે લગભગ ૬ ટન વર્મીકમ્પોસ્ટની (૧.૫% નાઈટ્રોજન પ્રમાણે) જરૂર પડે છે. જો આ ખાતર બહારથી લાવવું પડે તો તે આર્થિક રીતે પરવડે તેમ નથી, અને જો આટલો જથ્થો પોતાની રીતે પૂરો પાડવો હોય તો લગભગ ૮ થી ૧૦ ગાયો રાખવી પડે. જેના ઘાસચારા માટે વધારે જમીન ફાળવવી પડે.

જો સમગ્ર ખેતીને સેંદ્રિય ખેતીમાં ફેરવવી હોય તો સેંદ્રિય ખાતરનો કેટલો જથ્થો જોઈએ તે આપણી ગણતરીની બહારની વાત છે. જે હકીકતે શક્ય નથી. વધુમાં, સારું કોહવાયેલું, ગળતિયું છાણિયું ખાતરની ઉપલબ્ધતા એ પણ ખૂબ જ મોટો પ્રશ્ન છે. આટલું છાણિયું ખાતર જમીનમાં નાખ્યા પછી મિથેન વાયુના ઉત્સર્જનનો મોટો અને નવો પ્રશ્ન પણ અવગણી શકાય નહીં. હાલની હવામાનની બદલાતી પરિસ્થિતિમાં હવામાનને વણસાવવામાં એનો બહુ મોટો ફાળો હોય એવી શક્યતાઓ નકારી શકાય નહીં. આમ, આપણે તો બકરું કાઢતાં ઊંટ પેઠા જેવો ઘાટ થાય. આની સામે પ્રાકૃતિક ખેતીમાં, પ્રથમ વર્ષે ૮૦૦ કિગ્રા પ્રતિ એકર ઘનજીવામૃત, બીજા વર્ષે ૫૦૦ કિગ્રા પ્રતિ એકર ઘનજીવામૃત અને ત્યારબાદ દર વર્ષે ૨૦૦ કિગ્રા પ્રતિ એકર ઘનજીવામૃત આપવાની સાથે દરેક પિયતમાં એક એકર માટે ૨૦૦ લીટર જીવામૃતની જરૂર પડે છે, તેના માટે ફક્ત ૧૦ કિલોગ્રામ ગોબર અને ૧૦ લીટર ગોમૂત્રમાં ૨ કિગ્રા ગોળ, ૨ કિગ્રા કઠોળનો લોટ અને ૨ કિગ્રા માટીની જ જરૂર પડે છે , જેના માટે માત્ર એક દેશી ગાયની જરૂર પડે છે. આમ, ફક્ત એક દેશી ગાય થકી વધુ જમીન છણિયા ખાતર સમકક્ષ સેંદ્રિય પદાર્થ જમીનમાં ઉમેરી શકાય છે. પ્રાકૃતિક કૃષિના સિધ્ધાંતો જેવા કે બીજામૃત, જીવામૃત, આચ્છાદાન, મિશ્રપાક સંપૂર્ણ રીતે અપનાવવામાં આવે તો ત્રણ વર્ષ બાદ જીવામૃત અપનાવવાની જરૂર પડતી નથી. જે અનેક ખેડૂતોનાં અનુભવે પણ જાણવા મળ્યું છે.

(સારાંશ : મહામહીમ રાજ્યપાલશ્રી આચાર્ય દેવવ્રત દ્વારા પ્રકાશિત પુસ્તક : "પ્રાકૃતિક કૃષિ")